

Österbottens förbund
Pohjanmaan liitto

Asiantuntijalausunto

1 (3)

04.11.2024

ÖFPL/128/03.08.06/2024

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys (HE 147/2024 vp) laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

LÄHTOKOHDAT

Ehdotettu sääntely on useasta näkökulmasta katsoen erittäin tarpeellinen ja lähtökohta sille, että Suomessa on tulevaisuudessa nykyistä laajempi sähköjärjestelmä, joka on nykyistä vakaampi, puhdas ja edullinen.

Merituulivoiman edistämisen kannalta keskeistä on selkeyttää tavoitetilaa riittävän pitkälle aikavälille, parantaa kansallista koordinaatiota eri merialueiden välillä sekä edistää merituulivoiman ja muiden merellisten toimintojen yhteensovittamista (Merituulivoiman edistämisen toimenpideohjelma, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2024:31). Merituulivoiman ajurit ovat merituulivoiman yleinen hyväksyttävyyttä, vähäpäästöisen energian maailmanlaajuinen ja kansallinen kysyntä, merellä tuotettavan energian teknologinen kehitys ja suhteellinen kilpailukyky, alueidenkäytön ja tuuliresurssien saatavuus sekä energiamarkkinat ja siirtoinfrastruktuuri (Jenkins, J., Malho, M. & Hyytiäinen, K. Regionally extended shared socioeconomic pathways for the offshore wind industry in Finland. *Energ. Ecol. Environ.* 7, 533–545 (2022)).

Yhteistyötä ja koordinoitua on syytä lisätä

Säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan muun muassa seuraavaa: "Valtioneuvostolla olisi alueen valinnassa harkintavaltaa, mutta sitä rajoitaisi yhteiskunnan kokonaisedun huomiointi. Yhteiskunnan kokonaisedulla viitattaisiin eri intressien huomiointiin. Se tarkoittaisi meren muun käytön, ennen kaikkea liikenteen ja kalastuksen, sekä ympäristötekijöiden huomiointia. ... Yhteiskunnan kokonaisedun kannalta suotuisimpien alueiden selvittämiseksi työ- ja elinkeinoministeriö voisi esimerkiksi pyytää lausuntoja eri tahoilta, joilla on tietoa aluevalintaan liittyvistä tekijöistä ja joiden toimintaan aluevalinnalla on vaikutuksia. Lausunnot olisi tarpeen pyytää ainakin Puolustusvoimilta, aluevesiä hallinnoivalta Metsähallitukselta, merialueiden käyttöön liittyviltä ministeriöiltä kuten maa- ja metsätalousministeriöltä, merenkulkuun liittyviltä viranomaisilta sekä hankkeen lähikunnilta. ... Kilpailutukseen soveltuvien alueiden selvittämiseksi olisi mahdollista tarkastella myös merialuesuunnitelmaa. Merialuesuunnitelmassa on tarkasteltu eri meren käyttömuotojen tarpeita ja pyritty sovittamaan ne yhteen.

Merialuesuunnitelmassa tarkasteltavia käyttömuotoja ovat erityisesti energia-alat, meriliikenne, kalastus ja vesiviljely, matkailu, virkistyskäyttö sekä ympäristön ja luonnon säilyttäminen, suojelu ja parantaminen. Merialuesuunnitelma ei ole sitova, joten merialuesuunnitelman energiantuotantoon tarkoitettujen alueiden rajauksia ei tulisi päätöksenteossa noudattaa, vaan merialuesuunnitelmaa voisi hyödyntää soveltuvien alueiden selvittämisessä. Merialuesuunnittelussa käytettävissä olevat pohjatiedot talousvyöhykkeestä ovat puutteelliset, minkä takia energiantuotantoalueiden rajaukset eivät anna tarpeeksi tietoa kyseisten alueiden soveltuvuudesta merituulivoimarakentamiseen.”

Merialuesuunnitelman väitetyistä puutteellisuuksista huolimatta suunnitelmassa on kuitenkin koko merialue tarkasteltuna kokonaisuutena, mukaan lukien aluevesien merituulivoima, joka siten todennäköisesti sisältyy myös maakuntakaavoihin. Tämän huomioimatta jättäminen johtaisi selvästi koordinoimattomuuden riskiin, jossa maakuntakaavojen aluevesien ja talousvyöhykkeen ulkomeren hallinta pirstoutuisi. Riski on kuitenkin suhteellisen helposti korjattavissa. Olisi ensisijaisen tärkeää, että maakuntien yhteisesti hyväksymä merialuesuunnitelma otetaan asianmukaisesti huomioon valtioneuvostossa, jotta merialueen käytöstä saadaan kokonaiskuva. Erityisesti energian siirtoon rakennettavista kaapeleista tai putkista aiheutuvat vaikutukset olisi syytä hallita koordinoitusti. On oletettavissa, että koordinoimattomuus siirtoverkon osalta johtaa suuriin alueidenkäytön konflikteihin merellä ja mantereella, mikä on omiaan heikentämään merituulivoiman hyväksyttävyyttä ja lisäämään kielteisiä vaikutuksia ympäristöön. Koska merialuealuesuunnitelma laaditaan laajassa yhteistyössä viranomaisten, järjestöjen, yhteisöjen ja sidosryhmien kanssa olisi valitettavaa, jos tämä yhteistyö jätettäisiin huomiotta. Käytännössä monialaista yhteistyötä kuitenkin tarvitaan, ja olisi merituulivoiman ennustettavuuden ja toteutettavuuden näkökulmasta arvokasta, jos asia olisi alusta lähtien huomioitu. Toivottavaa olisi myös, että työ- ja elinkeinoministeriö valitsisi kerralla kaikki kilpailutettavat osa-alueet, jotta kokonaisvaikutukset voidaan arvioida. Kokonaisvaikutusten hahmottaminen vaikeutuu myös, kun tarkasteluun otetaan naapurimaiden merituulivoimasuunnitelmia.

Uusia yhteiskunnallisia tarpeita tulevat nousemaan esiin vielä vahvemmin tulevaisuudessa

Sähköjärjestelmän kasvun myötä sen rooli kriittisenä energiainfrastruktuurina myös korostuu. Huoltovarmuudessa korostuvat kriittisen infrastruktuurin suojaaminen ja toimintavarmuus sekä toimitusketjujen turvallisuus ja niiden hajauttaminen. Tuulivoimapuistojen ja merikaapeleiden toimintavarmuus on jatkossakin varmistettava. Merialue on vaikeasti valvottavissa, joten turvallisuuskäsitteet olisi hyvä tiedostaa varhaisessa vaiheessa.

Ehdotuksia talousvaliokunnan harkittavaksi

Kunnioittavasti ehdotetaan talousvaliokunnalle harkittavaksi seuraavaa:

- Varmistamalla merialuesuunnitelman asianmukaista huomioon ottamista valtioneuvoston päätöksenteossa edistetään merialueen kokonaiskuva, sekä aluevesillä että ulkomerellä, mikä olisi omiaan ohjaamaan yhteiskunnan kokonaisedun kannalta suotuisimpiin aluevalintoihin ja edistämään merituulivoimahankkeiden toteutumisvarmuutta.

- Varmistamalla energiansiirron asianmukaista huomioon ottamista ulkomeren ja aluevesien välillä varsinkin maakuntakaavojen näkökulmasta, edistetään tehokasta intrastruktuuria ja vähennetään alueidenkäytön konflikteja, jotka muuten vähentäisivät merituulivoiman hyväksyttävyyttä.
- Varmistamalla maakuntia lausunnonantajina muiden viranomaisten joukossa edistetään varsinkin aluevesien merituulivoiman huomioonottamista. Puolustusvoimien lisäksi Rajavartiolaitoksen asiantuntijuutta hyödyntämällä edistettäisiin turvallisuus- ja rajavalvontanäkökulmien huomioimista varhaisessa vaiheessa.

Österbottens förbund – Pohjanmaan liitto

Mats Brandt
maakuntajohtaja